

'De liefde voor prille meisjes'

De poëzie van de Groninger dichter Hendrik de Vries (1896-1989) heeft in de loop der jaren een bescheiden hoeveelheid studies en essays opgeleverd, waarin nader wordt ingegaan op de huiveringwekkende en betoverende wereld die veel van de gedichten oproepen. Gezien de ongrijpbaarheid van sommige gedichten is het niet verwonderlijk dat het laatste woord nog niet is gezegd. Deze week verschijnt 'In droomcadans bedwongen', een bundel waarin met name de relatie tussen leven en werk van De Vries in essays wordt onderzocht. Het is een gevarieerde bundel geworden, waarin recht wordt gedaan aan de veelzijdigheid van zijn kunstenaarschap. En zo nu en dan wordt een tipje van de biografische sluier gelicht, waarin 'de liefde voor prille meisjes' centraal staat.

In droomcadans bedwongen bevat zes essays waarin verschillende aspecten uit de poëtische wereld van Hendrik de Vries aan bod komen. Hub Hermans is voor zijn bijdrage op zoek gegaan naar de Spaanse bronteksten waaruit De Vries putte voor zijn zogeheten copla-vertalingen en Willem Wilmlink heeft zijn licht laten schijnen over de *Sprookjes*.

Door **Jacob Moerman**

Tevens worden de 'levensroman' van De Vries (waaraan hij aan het begin van de jaren vijftig werkte, na de dood van zijn ouders) door Henk Hillenaar vanuit een psychoanalytische invalshoek bekeken en de ontstaansgeschiedenis van *Tovertuin*, de bekendste bundel van De Vries, onder de loep genomen door Jan van der Vegt. Daarnaast bevat het boek niet eerder gepubliceerde foto's, portretten, documenten en delen van correspondenties die in de nalatenschap van de auteur zijn gevonden.

Een van die onbekende stukken is een tekst van Hendrik de Vries over Willem Bilderdijk, voor wie hij een enorme bewondering had en die kan worden gezien als zijn literaire leermeester. De tekst is niet in het oorspronkelijke handschrift in de bundel opgenomen, terwijl de redactie slechts de volgende woorden heeft toegevoegd: 'Fragment uit een ongedateerd manuscript van Hendrik de Vries, waarschijnlijk uit de jaren vijftig.' Het is jammer dat deze summiere informatie niet een vervolg heeft gekregen met bijvoorbeeld een essay over de relatie tussen De Vries en Bilderdijk, maar misschien wordt die in de toekomst nader uitgewerkt.

De meest uitvoerige bijdrage is van de hand van Jan van der Vegt, die momenteel werkt aan de biografie van Hendrik de Vries. In *In droomcadans bedwongen* gaat hij nader in op de ontstaansgeschiedenis van *Tovertuin* en baseert hij zijn gegevens voor een belangrijk deel op de correspondentie met schrijver Constant van Wessem. Van der Vegt plaatst aan het begin van zijn bijdrage het werk van De Vries in een traditie: die van de Zwarte Romantiek, zoals die beschreven is in het standaardwerk *The Romantic Agony* van de Italiaan Mario Praz. Dat Van der Vegt op deze traditie heeft gewezen lijkt mij zeer terecht, want de invloed van de Zwarte Romantiek duurt per slot van rekening tot op de dag van vandaag voort.

Romantici

De romantici uit de vorige eeuw (Byron, Sade) koppelden met name duivelse wreedheden aan menselijke genoegens, dood aan erotiek, en die

▲ Verschillende aspecten uit de poëtische wereld van Hendrik de Vries komen in de essays aan bod. Foto: GPD

combinatie keert eveneens terug in de poëzie van De Vries. Maar volgens Van der Vegt moet het werk van de Groninger dichter vooral in het verlengde worden gezien van deze negentiende-eeuwse stroming: 'Bij De Vries is de demonie zo autonoom als een natuurverschijnsel of een kosmische macht, maar bij de bedoelde romantici bestond een opzettelijke behoefte het heilige te profaner, het kwaad te aanbidden. Ze hadden de duivel nodig als tegenspeler van God en hun wereldbeeld is daarom wezenlijk dualistisch.' Deze opmerking vraagt om een nadere uitleg en het is eigenlijk jammer dat Van der Vegt in zijn bijdrage niet verder op dit onderwerp is ingegaan. Voor de rest buigt hij zich over de manier waarop De Vries zijn bundel *Tovertuin* samenstelde en krijgen we op een minutieuze wijze te lezen hoe hij te werk ging.

Boeiender is de bijdrage van Henk Hillenaar, over de 'levensroman' of de 'berijmde autobiografie' die De Vries tijdens de eerste jaren van zijn huwelijk met Riek van der Zee schreef, aan het begin van de jaren vijftig. De hoofdfiguren uit deze autobiografie zijn de kleine Hendrik samen met zijn moeder, vader en broertjes. Toen de Vries achttien was, moest zijn moeder worden opgenomen in een inrichting voor geesteszie-

ken. Hillenaar meldt: 'Dit gebeuren was de - voorlopige - afsluiting van een lang ziekteproces waar haar kinderen jarenlang onder geleden moeten hebben.' In de poëzie van De Vries komt deze moeder duidelijk naar voren als een vrouw uit de Zwarte Romantiek, waardoor 'goed' en 'kwaad' voortdurend een strijd aangaan. Hillenaar gaat in zijn bijdrage daarnaast in op enige autobiografische aspecten en laat de mogelijkheid open dat de jonge Hendrik door zijn moeder 'sexueel belaagd' is geweest. En ook stelt hij: 'Misschien zijn dit soort ervaringen een van de redenen waarom De Vries' sexueel verlangen zich nooit op volwassen vrouwen heeft gericht maar bevrediging zocht bij jonge meisjes.'

Poëzie

Dit 'sexueel verlangen' moeten we zoeken binnen de poëzie van De Vries. Jan van der Vegt klinkt althans zeer stellig wanneer hij schrijft: 'De liefde voor de prille meisjes kon en wilde Hendrik de Vries niet in praktijk brengen en hij heeft zich nooit tegenover kinderen misdragen.' Ik kijk reikhalzend uit naar de biografie.

Bart Slijper (redactie): 'In droomcadans bedwongen. Over Hendrik de Vries'. Historische Uitgeverij Groningen. Prijs: fl.45,00.